

Мерсел БИЉАЛИ

“
*Golemi rabot i
za mali lu/e*
”

ваат дека податоците не можат да бидат исфабрикувани, но треба да се постави прашањето дали ваквиот раст е одржлив, односно дали има објективност и понатаму да продолжи ваков економски раст. Или, пак, тоа е само инцидентен раст како резултат од посебни околности. Во сè ова загрижува и фактот дека одделни структури дури и не посакуваат никакво економско здравување, плашејќи се дека со тоа навек ќе ги изгубат шансите повторно да ја зграпчат власта.

Но, и оваа работа има свој историјат. По падот на железната завеса, државите од Источна Европа почнаа нова ера во нивниот развој. За повеќето од овие држави стартот не беше во полза на новите предизвици, и како состојба во однос на технолошките ресурси и како ниска свест во однос на значењето на приватната сопственост, отворената па-

поголеми од нашите. Бугарија две децении заостануваше зад Македонија. Албанија цели триесет години. Зад нас беа дури и Чешка, и Словачка, и Полска. Сега сите овие држави имаат стабилен економски развој и функционални институции. А ние заглавивме во тоа што вечно го нарекуваме транзиција. И не можеше да се очекува повеќе од политичките елити, кои кон круцијалните интереси на државата, се однесуваат со транзиционен менталитет.

Во времето кога ги поставуваше основите на новиот систем и кога требаше да ги идентификува најважните приоритети за општ прогрес, Македонија трошеше огромна политичка енергија за банални етнички прашања кои уште повеќе ја исцрпуваа. Слабите или неодговорни политичари во континуитет ги држеле мегуетничките тензии во фокусот на вниманието, без волја за ре-

НИХИЛИЗАМ

зарна економија и странските инвестиции. Државите кои произлегоа од социјалистичка Југославија беа во поавансирана состојба, поаѓајќи од тоа дека тогашниот самоуправен социјализам во голема мера беше отворен кон светот, но и толерираше ограничени капацитети на приватна сопственост. Од оваа поранешна заедница само Словенија, со силна економија, веќе е членка на ЕУ, а Хрватска има добра економско-развојна динамика и е многу блиску до целта. Другите држави од регионот успешно се тркаат во постојните околности. Кај нас, за жал, подолго време економските трендови се движеле во спротивна насока. Со години во континуитет имавме драстичен пад на животниот стандард, енорно зголемување на невработеноста и ослабнување на функционирањето на институциите на системот. Најодговорните политичари настојуваат за ваквата состојба да изнајдат бројни аргументи и причини за да ја амнестираат нивната објективна вина, повикувајќи се на грчкото ембарго, на бегалската криза, на конфликтот од 2001 година итн. Но, тие аргументи паѓаат во вода ако се знае дека Хрватска, која четири години живееше во состојба на војна, сега има пет пати подобра економска и социјална благосостојба од нас. Во Србија, која дванаесет години му се спротивставуваше на цел свет, и која само до пред пет години имаше три пати пониска просечна плата од Македонија, сега тамошните плати се двојно

лен пристап, како надоместок за нивната неснаодливост во развојните сфери. Со години како "централни" се држеле или се наметнувале маргинални теми кои по ниеден елементарен резон не заслужуваат приоритетен третман. Логиката - и волкот сит и овците на број, заврши неславно. Ниту волкот сит ниту овците на број. Цената поради тоа сега мора да ја плати цела една генерација. Наспроти добрите промени во свеста

**"ТОЈ ШТО САКА РОЗА
МОРА ДА ГО ПОЧИТУВА
ТРНОТ".**

кај граѓаните за потребните приоритети, за жал, сè уште постојат политичари кои настојуваат и понатаму да опстојат на политичката сцена нудејќи популизам и негаторство. Таквите кои на олигарсите им ги подариле националното богатство и државниот имот и понатаму сакаат да градат имиџ на "непогрешливи" водачи. Но, веќе е докажано дека најголемите грешки ги направиле токму таквите "непогрешливи". Кај нас подолго време доминира логиката дека власта овозможува брзо и лесно збогатување. Тоа веќе е дел од нашата општа култура, и токму поради тоа политичките претенденти логично е дека би пристапиле кон ирационални постапки во битката за врвот на власта. Бројни "државнички"

Една персиска поговорка вели: "Тој што сака роза мора да го почитува трнот". Оваа древна изрека сака да нè подучи дека реалноста заслужува да се прифати и тогаш кога нам не ни е во прилог. Тоа од причина што по своја логика немаше да постои доброто ако не постои лошото. Немаше да постои успехот ако не постои неуспехот. Немаше да постои задоволството ако не постои подготвеност толерантно да се почитува спротивното.

Неодамна Државниот завод за статистика излезе со конкретни податоци, со кои се обелоденува дека нашата економија бележи досега невиден висок раст од цели седум проценти. Наеднаш канонада од партиски топови дека тоа нешто е испечено во партиските куќи на владејачките партии. Несреќата е што негаторите претходно очигледно не консултирале никој кој нешто се разбира во економијата. За подоцна релевантни експерти да кажу-

потези кои носеле печат "национален интерес", всушност беа само козметика за грдо лице или, пак, убава амбалажа на лош производ. Секое залагање за прикажување на вистинскиот квалитет беше сатанизирано и испратено по гаволите.

нашите производи на светските пазари. Тоа тешко дека можат да го направат наши луѓе кои своевременно учеле дека социјалистичкиот здружен труд е врвна организациона и функционална форма за успешно стопанисување. Имено, овде се потребни нови кадри кои се пер-

логистика, за неколку години Македонија ќе може да направи спектакуларен економски скок. Но, клучот на нашиот можен економски успех заглавува во зарѓаните врати на повластената бизнис елита, создадени од нашите лажни политички икони и фетишизирани празнини, кои единствено што направиле во изминатиот период е персонификација на институциите на системот и протекција на криминализираните олигарси на штета на државата и на сите граѓани. Познато е дека секаде важи општопознатото правило - колку понеорганизирана држава толку поорганизиран криминал.

Во овој период од шеснаесет години, соседните држави направија грандиозни чекори во сите области. Ги утрупручија нивните економии. А ние "непогрешливите" продолжуваме овој очигледен наш хендикеп, кој се гледа од Месечината, да го покриеме со вешта популистичка политичка реторика, дефокусирајќи го вниманието од реалните проблеми. Или, пак, насочувајќи вината да се префрли на други, со цел создавање атмосфера на аренско пресметување со што вината би се дисперзирала во постојните лавиринти. Ова во голема мера логистички се помага од страна на квазиновинарството или од рекет медиумите.

Политичката опоненција треба да престане своето политичко дејствување да го заснова врз анблук критизерство. Тоа не само што покажува дека кај нив сè уште е присутен елементарен дефицит на позитивен и здрав сентимент кон тоа што е столб на општите интереси, туку на најдиректен начин му се наштетува на процесот. Таа треба да престане да дејствува во стилот "што полошо тоа подобро", проследено со опструктивен пристап во институциите, бидејќи тоа е само краткорочна празна авантура, која се враќа како бумеранг. Сиромаштијата на поширокото граѓанство е опасна и за власта, и за опозицијата, и за олигарсите, и за граѓаните, и за институциите, и за правната држава. Таа не разликува ниту вера ниту нација. Конечно, мора да престанеме со манипулација и со инструментализација на сè и сешто. Со тоа што досега го имаме направено ниту водачите станаа популарни ниту граѓаните посреќни. Мораме да докажеме дека сепак и во политиката постојат елементарни морални норми и дека нихилизмот не ни е единствена култура. Со добро знаење опозицијата може да ја усвојува власта дури и тогаш кога власта покажувала видни резултати. Тоа веќе насекаде е докажано. Но, по никоја цена не треба некој да биде депримиран поради некаквиот можен успех на власта. Персијците се во право.

БРОЈНИ "ДРЖАВНИЧКИ" ПОТЕЗИ КОИ НОСЕЛЕ ПЕЧАТ "НАЦИОНАЛЕН ИНТЕРЕС", ВСУШНОСТ БЕА САМО КОЗМЕТИКА ЗА ГРДО ЛИЦЕ ИЛИ, ПАК, УБАВА АМБАЛАЖА НА ЛОШ ПРОИЗВОД.

И по шеснаесет години ние сè уште не сме направиле посериозно анализирање за нашите ресурси, капацитети, начинот на нивното искористување и потребните стандарди за пласирање на

флексионирале надвор, било теоретски било практично. Странски економски експерти кои ги познаваат нашите ресурси и можности, се убедени дека со подобра организација на економската

